

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Thomas Bruning [\[mailto:TBruning@nvj.nl\]](mailto:TBruning@nvj.nl)

Verzonden: donderdag 28 augustus 2014 17:15

Aan: Commissie BiZa

CC: Brenno de Winter; Connie Wiering; Dolf Rogmans; A Maandag

Onderwerp: bijdrage NVJ, Thomas Bruning tbv rondetafelgesprek Open Overheid 3 sept. as

Onderwerp: bijdrage NVJ, Thomas Bruning tbv rondetafelgesprek Open Overheid 3 sept. as

Betreft: Rondetafelbijeenkomst inzake het wetsvoorstel Open Overheid, inbreng NVJ

Amsterdam, 28 aug. 2014

Geachte dames en heren,

Een open overheid, wat meer kunnen we ons als vertegenwoordigers van de journalistiek wensen. Toegang tot informatie, het functioneren van de overheid kunnen controleren, beschouwen wij als een grondrecht. Het is een basisvoorwaarde voor een gezonde democratie. De burger heeft recht op een optimale toegankelijkheid van alle overheidsinformatie en besluitvorming in de breedste zin van het woord. En daarin loopt Nederland helaas niet bepaald voorop. Hoog tijd dus voor dit wetsvoorstel!

Juist daarom waren de NVJ en andere journalistieke organisaties in Nederland onprettig verrast toen minister Plasterk ervoor koos om de defensieve wetswijziging inzake het voorkomen van misbruik van de Wob meer prioriteit te geven dan het wetsvoorstel dat vandaag voorligt. De NVJ stuurde hierover, samen met 4 andere media-organisaties een kritische brief aan minister Plasterk (18 aug. 2014, zie bijlage) , waarvan u ongetwijfeld heeft kennisgenomen.

Daarin drongen wij aan op een serieuze vernieuwing van de WOB, in plaats van de door hem voorgenomen verslechtering door afschaffing van de dwangsombepaling en de introductie van nieuwe obstakels om informatie te kunnen verkrijgen. Bottom line van deze brief was dat eerst het wetsvoorstel Open Overheid behandeld zou moeten worden, om te voorkomen dat de Wob internationaal nog verder achterop zou raken.

Dat Nederland achter loopt, constateert niet alleen de NVJ. De wetenschap memoreert al jaren op rij dat de bestaande Wob niet aan de Europese eisen voldoet. (zie bv. de Persvrijheidsmonitor 2011-2012-2013)

We merken het als beroepsvereniging van journalisten ook in de dagelijkse praktijk. Veel journalisten kiezen ervoor om de bestaande wet niet te gebruiken, omdat de lange beslistermijnen en noodzakelijke procedures vaak niet opwegen tegen een actueel nieuwsbelang. Daardoor blijft de burger dus relevante informatie onthouden bij menige maatschappelijke of politieke discussie. Als er dan toch geprocedeerd wordt, krijgen de betrokken journalisten vaak gelijk, zo blijkt uit een onderzoek onder journalisten van de Rijksuniversiteit Groningen. (RUG 2011, mr Aline Klingenberg) De bestaande wet, procedures en lange termijnen worden door overheden dus gebruikt om informatie niet af te geven, terwijl de burger hier dus wel recht op heeft. Iets minder bout gesteld: de kwaliteit van besluitvorming rondom WOB-verzoeken laat te wensen over en wettelijke termijnen worden onnodig vaak volledig gebruikt!

Aan deze mankementen wordt in het wetsvoorstel dat vandaag besproken wordt, tenminste deels, tegemoet gekomen. Het wetsvoorstel voorziet in kortere besluytermijnen, een meer actieve openheid en vereenvoudiging van procedures en toezicht door een informatiecommissaris.

Daarom willen wij als beroepsvereniging van journalisten u hier aanbevelen om dit wetsvoorstel op korte termijn aan te nemen. Dat er zeker nog wensen overblijven, mag ook duidelijk zijn. Een aantal opmerkingen daarover zullen we ook hierna maken.

We juichen toe dat in het wetsvoorstel de wettelijke besluytermijn wordt verkort naar 2 x 14 dagen, wat de de WOB in de lijn brengt met internationale normen en in een tijdperk van digitale informatieopslag echt als bovengrens moet worden beschouwd voor het beschikbaar maken van informatie.

Vanuit journalistiek oogpunt is dit een zeer relevant gegeven, omdat de huidige praktijk van 2 x 28 dagen het mogelijk maakt dat overheden opzettelijk termijnen misbruiken om maatschappelijke discussies uit de weg te gaan .

Een tweede pluspunt is dat er werk wordt gemaakt van actieve openbaarmaking. Dat is hoog tijd in een land als Nederland, dat bekend staat als voorloper op het gebied van digitalisering en internetgebruik, maar op het gebied van actieve openbaarmaking ver achterloopt op Scandinavische landen en de VS.

Een derde positief aspect vinden wij de introductie van een informatiecommissaris, die de openbaarmakingsplicht actief kan gaan monitoren en acties kan ondernemen om daarvoor verbeteringen aan te brengen. Daarop zou overigens een versterkte positie van Wob-ambtenaren logisch aansluiten. Die zouden daarmee onafhankelijker komen te staan t.o.v. politieke en bestuurlijke besluitvorming en meer in het belang van de burger en informatievrager kunnen gaan werken in plaats van in het belang van zijn bestuurlijke opdrachtgever.

Alhoewel we het wetsvoorstel om bovengenoemde redenen toejuichen, zien we het wel als een gemiste kans dat ook nu de ondergrens van het nota bene ooit door Nederland geïnitieerde verdrag van Tromsø niet gehaald wordt.

Daarbij gaat het om het overeind blijven van de absolute weigeringsgronden in de WOB en de enorme lijst met wettelijke bepalingen aan het slot van het wetsvoorstel die de nieuwe Wob opzij kunnen zetten.

Verder houden we ernstige vraagtekens bij het handhaven van de uitzonderingsgrond inzake "persoonlijke beleidsopvattingen in documenten ten behoeve van intern beraad", zeker in relatie tot het feit dat persoonsgegevens ook al worden beschermd en dat er in andere landen oplossingen zijn bedacht die het mogelijk maakt om persoonlijke beleidsopvattingen in documenten te scheiden van relevante feitelijke informatie.

Voorts betreuren we het dat de beperkte toepasselijkheid van de WOB blijft gehandhaafd, waar het de semi-overheid aangaat. Daardoor blijven deze met gemeenschapsgeld gefinancierde organisaties zonder enige vorm van publieke controle.

Tenslotte hebben we in de brief aan Plasterk, waar we eerder naar verwezen, onze zorgen geuit over de introductie van anti-misbruikbepalingen, terwijl misbruik slechts een klein probleem vormt in de huidige praktijk en feitelijk non-existent als de overheid het digitaal vastleggen van informatie goed op orde zou hebben.

Kortom, onder het credo beter iets dan niets bevelen we u aan deze eerste goede stap tot verbetering van de Wob te zetten en de positie van de informatiecommissaris daarin stevig te verankeren, zodat deze kan gaan toezien op een betere praktische invulling van openbaarheid van bestuur.

We dringen er wel op aan dat aansluiting bij het verdrag van Tromsø en de daarvoor noodzakelijke wijzigingen en verruiming van de wet wel op uw agenda blijven. Het blijft een absurditeit dat een belangrijk verdrag over freedom of information, waarvan Nederland een van de initiatiefnemers was, nog altijd niet door Nederland is geratificeerd.

Thomas Bruning, algemeen secretaris NVJ